

Eötvös Loránd Kollégium

Eötvös Esték

2011. 11. 29.

A kreativitás és a művészi alkotófolyamat
pszichoanalitikus megközelítései és
vizsgálata a kortárs pszichobiográfiai
elképzelések alapján

Kőváry Zoltán

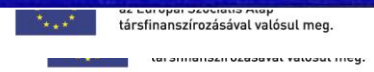

TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0012 projekt

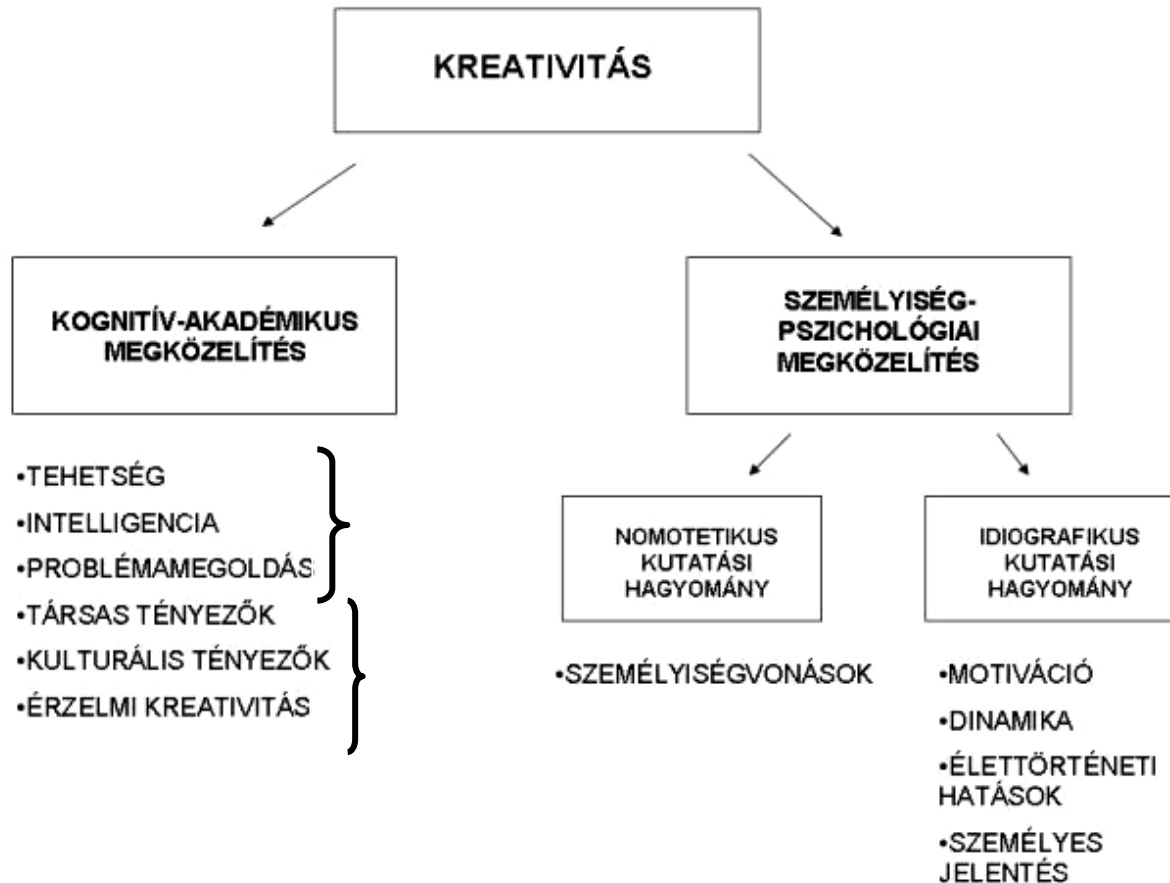
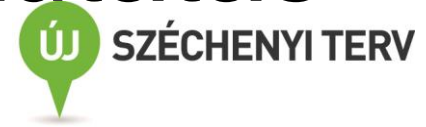

művész
új SZÉCHENYI-TERV
amikája

- ## A budapesti iskola

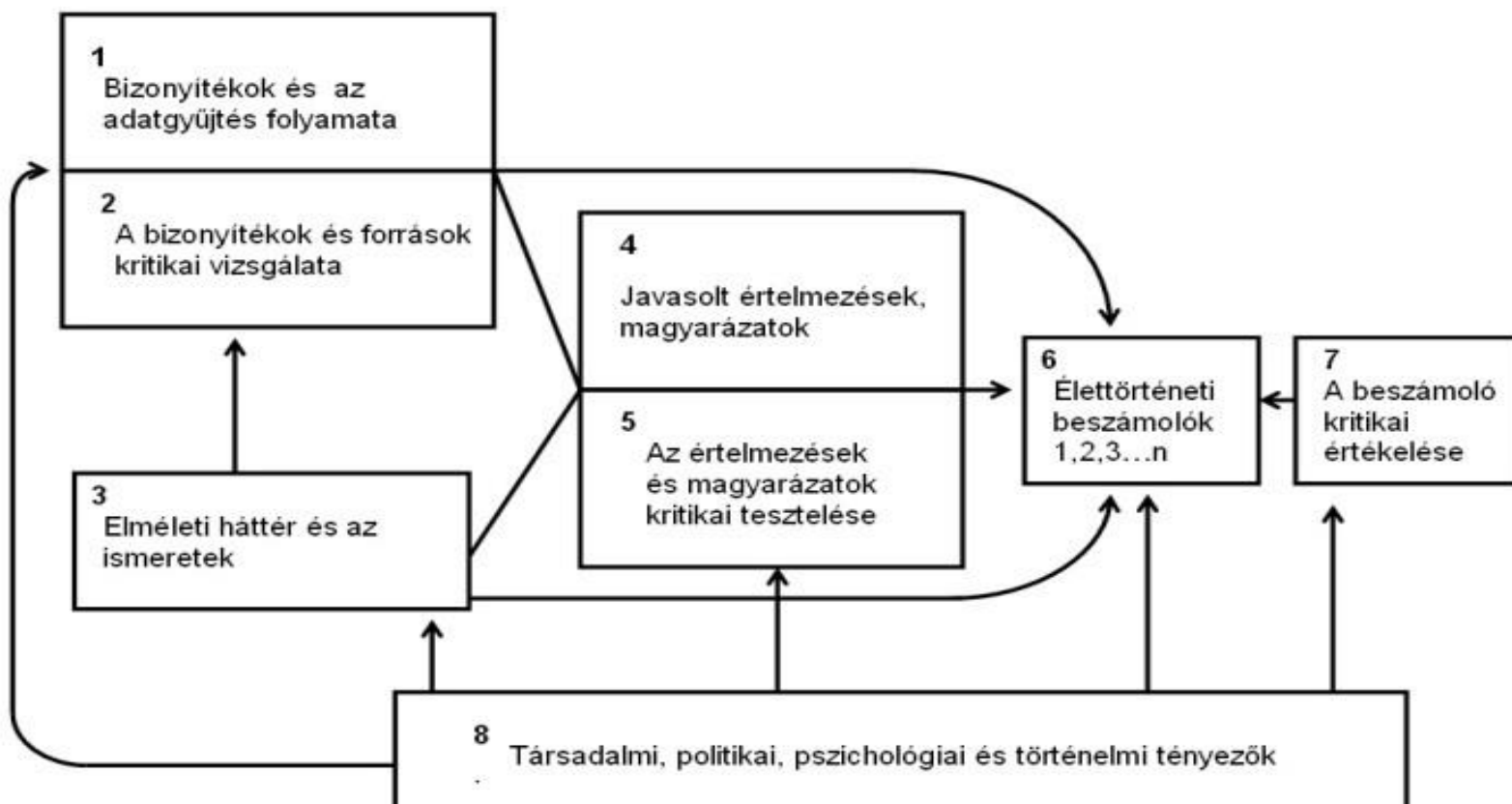
2. rész: A kreativitáskutatás dimenziói

A kreativitással korreláló személyiségvonások azonosítására irányuló kutatások 1955 és 1999 közt

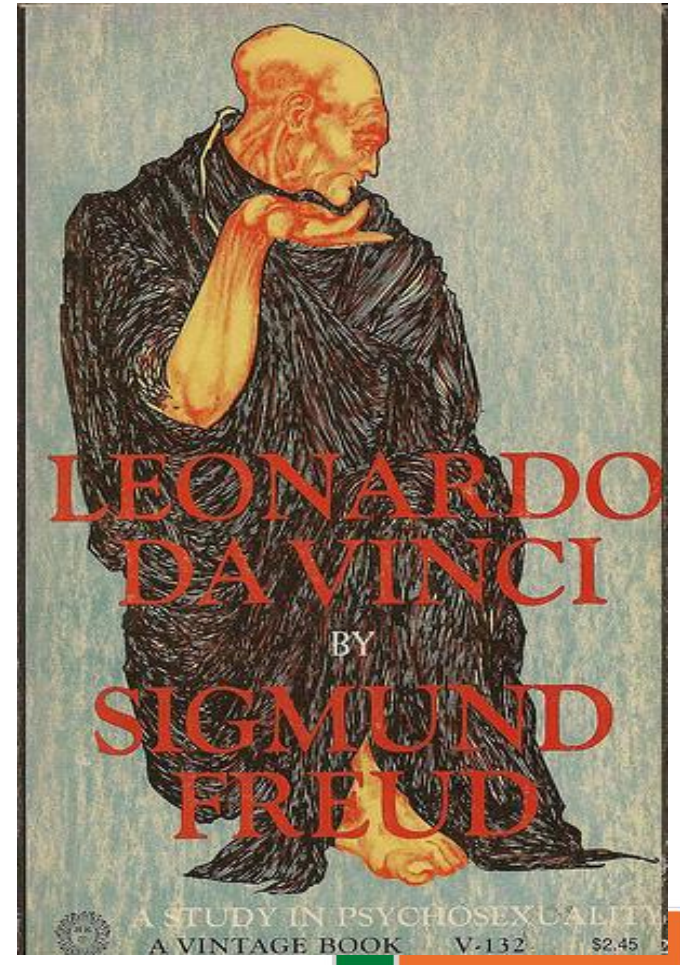
Kutató neve	Publikáció éve	Azonosított személyiségvonások
Barron	1955	Komplexitás preferálása; Pszichodinamikai differenciáltság és komplexitás; Öntudatosság; Dominancia; Döntési függetlenséget; Asszertivitást; Impulzivitást; Kevés elfojtás; Elnyomás és korlátozás elleni védekezés
Vervalin	1962	A szélesebb értelemben vett intelligencia magasabb szintje; Érzelmek és élmények iránti nyitottság; Gátlásoktól való mentesség; Sztereotípiamentes gondolkodás; Érzékenységi érzékenység; Rugalmasság; Függetlenség a gondolkodásban és a kreatív alkotás öröme; Új kihívások és élmények keresése
McKinnon	1962	Magas: társas aktivitás; Önfejlés; Dominancia; Önbizalom; Gátlásoktól és konvencióktól való függetlenség; Önmaga kifejezése nonkonform módon Alacsony: Jó közérzet érzése; Érzékenység; Szocializáltság; Önkontroll; Teljesítményelérés nonkonform módon; Hatást gyakorolni másokra
Parnes	1962	Nonkonformitás; Az ítélet elhalasztása
Guilford	1967	Könnyedség; Rugalmasság; Eredetiség; Problémaérzékenység; Újrafogalmazás
Csikszentmihályi, Getzels	1973	Társadalmi normák kötöttségei elutasítása; Autonómia; Eredetiség; Komolyság
Stein	1974	Kíváncsiság; Önerővel való kitartás; Célok agresszív elérése; Rend iránti motiváltság; Önkritika; Inkonzisztencia; „Elég önmagának”; Intuitívitás; Empatikusság; Kevésbé gátlásos, Emocionális instabilitás hatékonyan felhasználása
Amabile	1989	Önfegyelművel való kitartás; Képes várni az elismerésre; Belső motivációval való kockázatot vállalni
Dacey	1989	Ambivalencia tolerálása; Flexibilitás; Pszichés androginitás; Megerősítés elhalasztódásának tolerálása
Feist	1999	Képzelet; Impulzivitás; Lelkiismeretesség hiánya; Szorongás; Emocionális érzékenység; Ambíció; Normák megkérdőjelezése, Ellenségeség; Zárkózottság; Barátságtalanság; Melegség hiánya Dominancia; Arrogancia; Autonómia

Runyan (1997) folyamatmodellje a pszichobiográfiai elemzésről

A pszichobiográfia a művészi kreativitás vizsgálatában (Schultz, 2005)

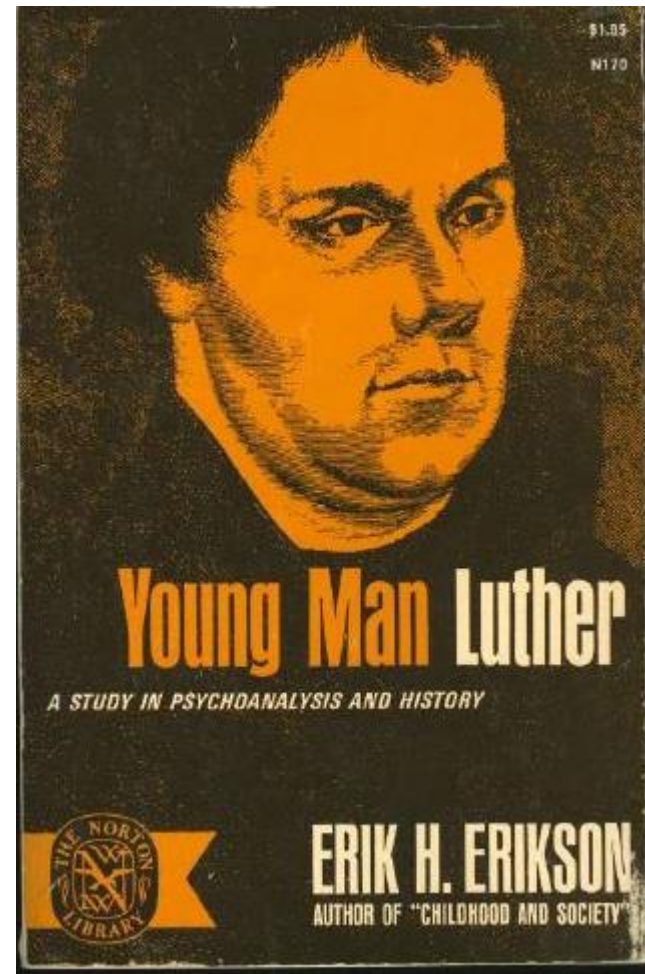
- Hagyományok
 - Életrajzírás
 - Patográfia
 - Pszichoanalízis
 - Perszonológia
- Célok
 - A kreativitás megértése
 - Az elme megértése
 - A személyiség megértése
- Lehetőségek
 - Pszichodinamikai megközelítés
 - Narratív megközelítés
 - Szinkrón/diakrón megközelítés
 - Funkcionalista megközelítés

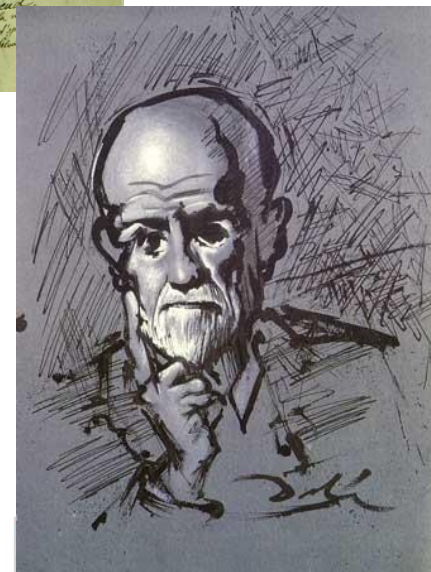
3. rész: A pszichobiográfiai elemzés néhány gyakorlati kérdése

- ❑ A tárgy kiválasztása
- ❑ Személyes motivációk (Erikson, 1968)
- ❑ A szükséges ambivalencia
- ❑ A talány
- ❑ Mennyi adatot használjunk?

Elms, 2007

- Álom
 - Fantázia
 - Látomás, hallucináció
- ## Szürrealizmus
- Pszichoanalízis
 - Salvador Dalí

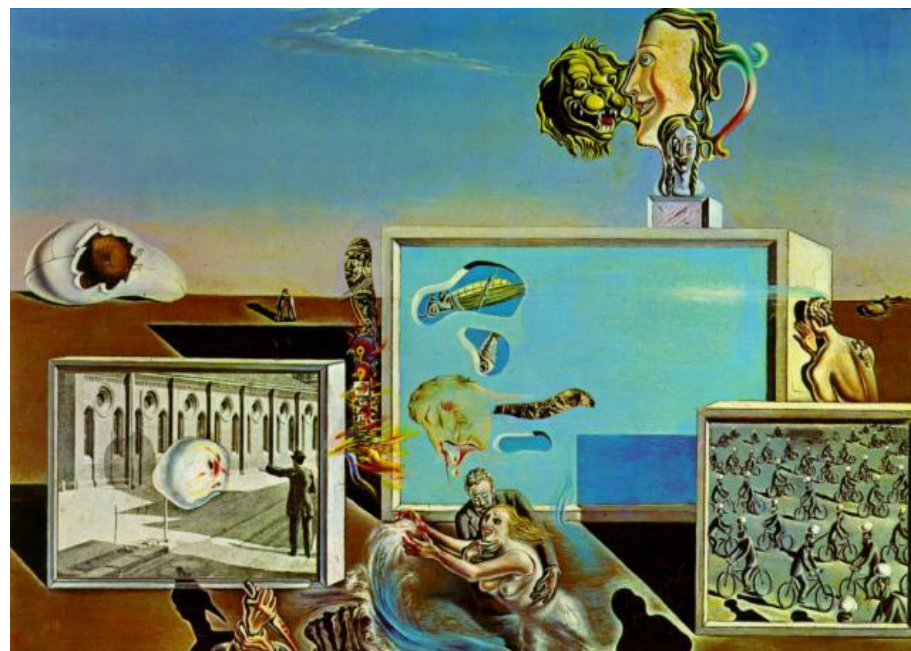

-

Az 1929-es év festményei

- A vicsorgó oroszlánfej
 - „Psychological saliency”
 - Képi ismételés
- „oroszlánpofák formájában jelennek meg vágyai, félelmei és szexuális fóbiái, amelyek Dalínak a nővel való szexuális érintkezés kiváltotta félelmét szimbolizálja”

M.P. Rodriguez, 2000

A vágy lakhelyei (1929)

- A vágy és félelem ambivalenciája
- Dali viszonya
 - Anyjához
 - Saját nemiségéhez
 - Galához
- A vicsorgó oroszlánfej, mint **vagina dentata** ?

megjelenési

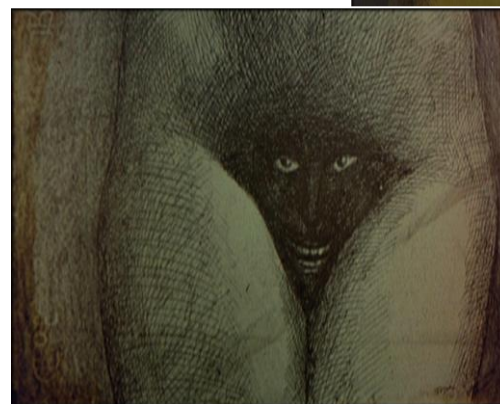
UJ SZÉCHENYI TERV

-

A vagina dentata a kultúrtörténetben – pokolra szállás és túlvilági utazás

- Mircea Eliade munkássága
- A vagina dentata
 - Elnyelő anyaméh -A Földanya méhe és a Pokol kapuja
- A túlvilági utazás narratívumai
 - Sámáni kultúrák
 - Inspiráció (E. Kris: „regresszió az én szolgálatában”)
 - Személyiségfejlődési és terápiás metaforák

SZÉCHENYI TERV

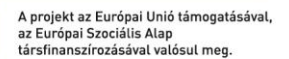
- A nyelv jelentősége
 - W. Dilthey
- A nyelvhasználat pszichoanalízise
 - Freud
 - Budapesti iskola
 - Freud utáni pszichoanalízis
 - H. Loewald
- Nyelvhasználat és az én kreatív alrendszere

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

REZISNYI TERV

- Szondi – családi tudattalan

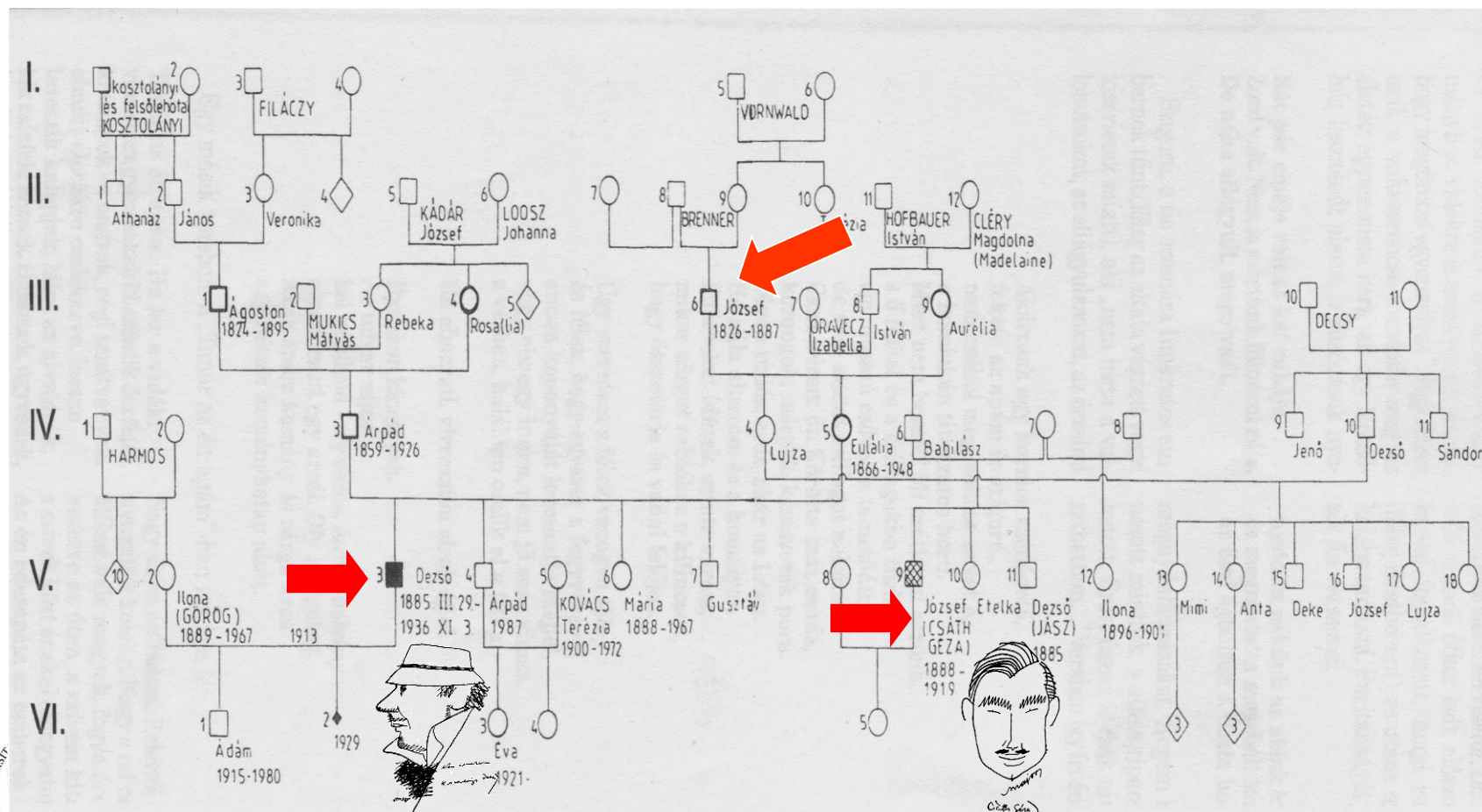
SZÉCHENYI TERV

- # Fantázia és alkotás

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kosztolányi és Csáth közös (hibás) családfája (Czeizel, 1997)

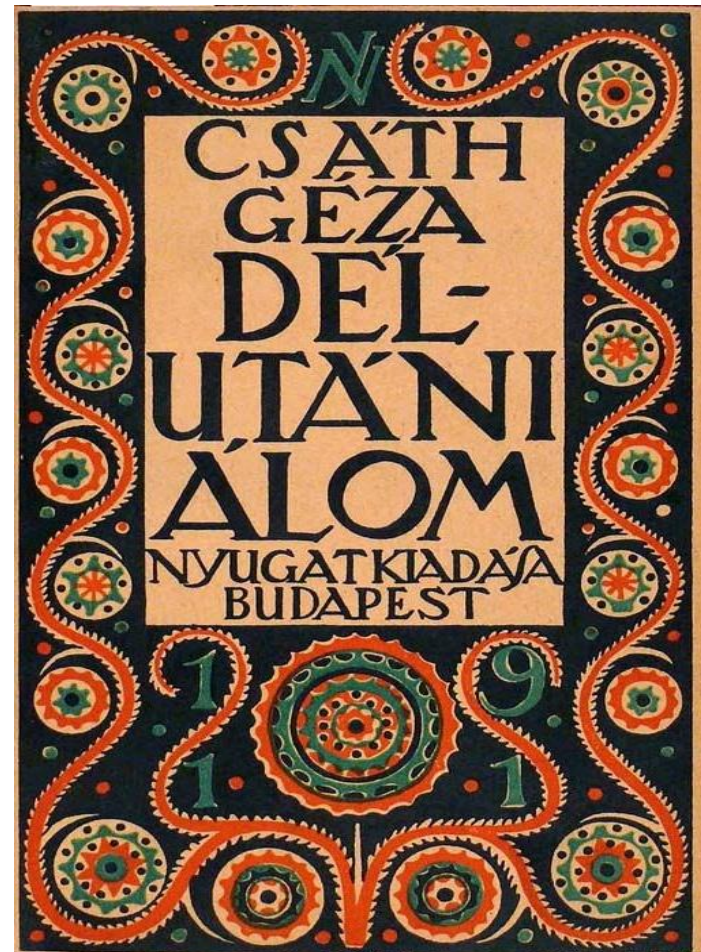

Csáth Géza: nyelv-vesztés, deszublímáció és regresszió

ÚJ

SZÉCHENYI TERV

- *A varázsló kertje*, 1909
- *Délutáni álmom*, 1911
- Az 1910-es év
 - Pszichoanalízis - viszontáttétel
 - Morfium
 - Írói problémák
- Nyelv-vesztés: „deszublímáció” és a kreatív alrendszer (Beres) regressziója
 - Loewald nyelv-modellje
- Az *Anyagyilkosság*-tól a gyilkosságig

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Az oksági mellékmondatok aránya a két novelláskötetben

ÚJ SZÉCHENYI TERV

Kötet címe	<i>A varázsló kertje</i> 1909	<i>Délutáni álom</i> 1911
Összes szó száma	23632	23785
Oksági kötőszók száma (másodlagos folyamat indikátor)	123	147

A pszichobiográfiai megközelítés haszna

- ❑ Idiografikus személyiség- és kreativitáskutatás
 - McAdams, 2005
 - Schultz, 2005
- ❑ Pszichológiai ismertek integrációja
- ❑ Önismeret
- ❑ A terápiás szemlélet megalapozása
 - Duncan, 2002

*Felhasználási lehetősége az
oktatásban*

Köszönöm a figyelmet!